

Vraag het de Alwetoloog

Kan een pannenkoek met spek eigenlijk nog wel?

Minder vlees is echt beter. We eten nu dubbel zoveel vlees als toen je oma jong was! Dat vraagt veel grond en energie, want al die dieren moeten zelf ook eten. Voor één kilo vlees is er 5 kilo veevoer nodig. Om dat te verbouwen is veel land nodig. Daar kun je ook boontjes of broccoli verbouwen, voor heel veel mensen. Of een bos neerzetten. Goed voor het milieu, want bomen nemen enorm veel CO₂ op uit de lucht. Nu gebeurt het omgekeerde. Voor ons veevoer worden er in tropische landen dagelijks stukken regenwoud gekapt. Dat is rooibouw in plaats van kringlooplandbouw.

Kringlooplandbouw?

Landbouw waarin je evenveel geeft als dat je neemt van de natuur. Anders putten we de natuur uit. Om dat tijt te keren is er veel meer verbinding en samenwerking nodig. We zijn allemaal stukjes in een groot geheel, een kringloop dus: boeren, consumenten, voedselabrikanten en winkeliers. Als we beter samenwerken kunnen we zuiniger zijn met grondstoffen. De bietenboer kan zijn groenafval naar de buurman brengen als voer voor de koeien. De mest van die koeien kan weer terug naar het land van de bietenboer. Ook groenafval uit de voedselverwerkende industrie kan naar de boeren. Dan hoeven die minder voer te importeren uit landen ver weg. En als consument betalen wij in de winkel een eerlijke prijs, zodat boeren hun werk kunnen volhouden als voedselproducenten en natuurbeschermers.

Wat kan ik dan doen?

Dier-vriendelijk zijn en plantaardig! Dus goed zorgen voor de planten op je balkon of in de tuin. En de bodemdierjes blij maken met je eigen groenafval. Alle beestjes helpen!

Huis van de toekomst

Zo werkt een composthoop

Waar gekookt wordt is afval. Aardappelschillen, loof van wortels, verlepte sla. Zonde om weg te gooien. Je kunt er ook compost van maken! Met wat geduld worden plantenresten in een composthoop vanzelf weer voer voor nieuwe planten.

In de composthoop gebeurt hetzelfde als in de natuur. De natuur is één grote kringloop. Afval bestaat er niet. Zo is een afgefallen blad voer voor wormen, bacteriën en schimmels. Die eten het op en verteren het. Wat de bodemdierjes uitpoepen is compost, heel vruchtbaar. Het ziet eruit als zwarte, kruimelige aarde en het ruikt naar bosgrond. Best lekker!

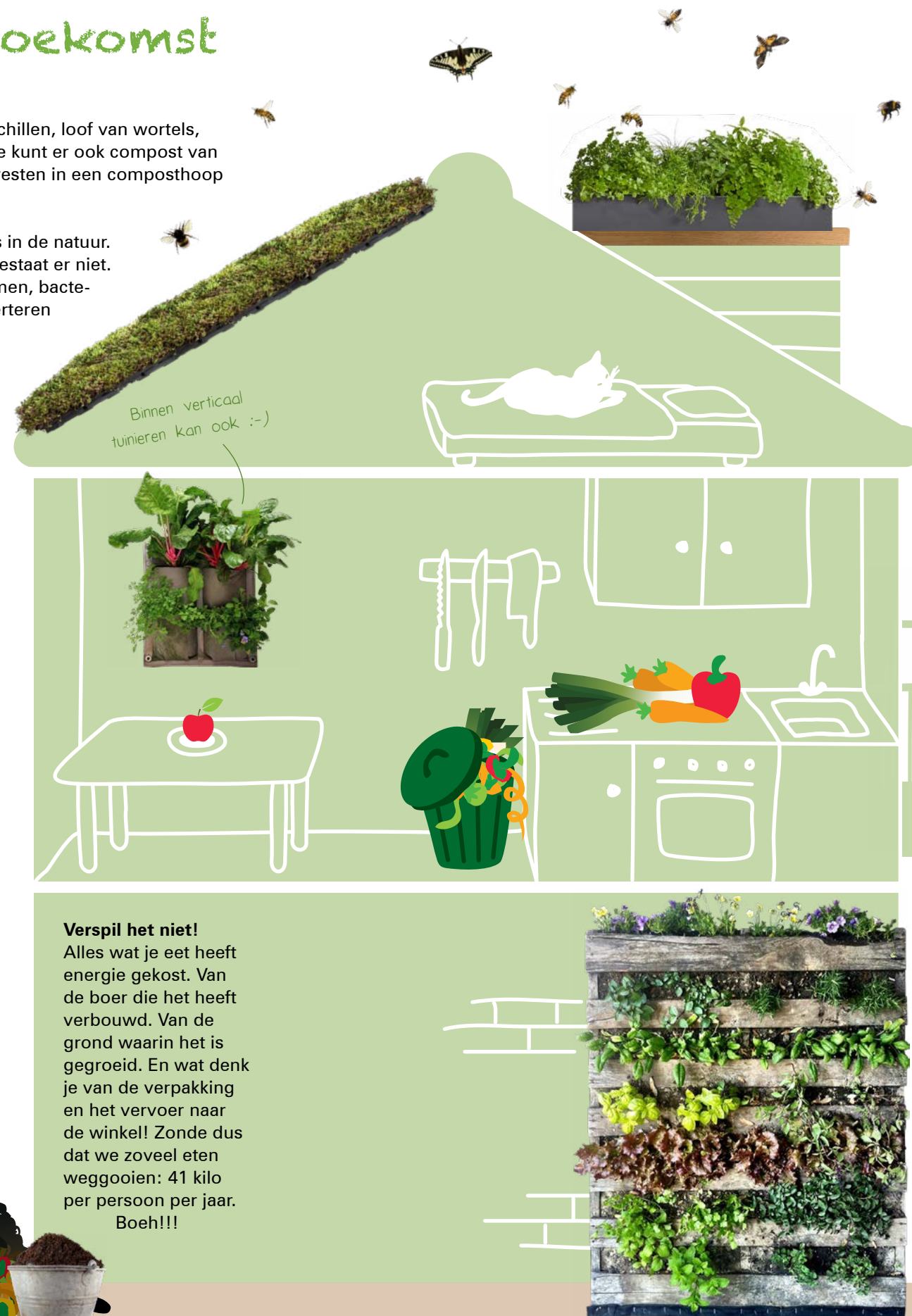
In de composthoop wordt dat proces versneld. Hoe meer de bodemdierjes het naar hun zin hebben, hoe sneller ze zich vermeerderen en hoe harder ze werken. Wat ze nodig hebben is genoeg te eten, een lekker temperatuurkje en zuurstof. Het resultaat is plantaardige mest voor in de tuin of op het land. En zo krijg jij weer nieuwe broccoli en sla en is het kringetje rond!

WonderWelWeet je

Regenwormen zijn tunnelbouwers. Al gravend en etend verplaatsen ze zuurstof door de grond, laten ze humus achter en mengen ze de grond goed door elkaar. En dat alles zonder tanden!

Verspil het niet!

Alles wat je eet heeft energie gekost. Van de boer die het heeft verbouwd. Van de grond waarin het is gegroeid. En wat denk je van de verpakking en het vervoer naar de winkel! Zonde dus dat we zoveel eten weggooien: 41 kilo per persoon per jaar. Boeh!!!

Ruimte voor groen

Als je op het platteland woont heb je geluk met alle groen om je heen. Maar ook in de stad willen mensen meer groen. Hoe groener, hoe beter! Als mens adem je zuurstof in en CO₂ uit. Ja, ook jij stoot CO₂ uit. Lang niet zo veel als auto's hoor of fabrieken. Gelukkig hebben planten CO₂ nodig. Zij ademen CO₂ in en zuurstof uit. Goede combi dus, mensen en planten!

In de stad is er minder ruimte voor groen, maar ruimte kun je maken! Wat denk je van een tuin op je dak of een verticale tuin langs de gevels van je huis? Het heeft veel voordelen. Jij kunt je eigen groente verbouwen en de lucht wordt schoner. Het is fijn voor bijen, hommels en vlinders. En die zorgen door bestuiving weer voor nieuwe planten en vruchten.

Een daktuin of verticale tuin zorgt ook voor isolatie. In de zomer houdt dat warmte buiten en in de winter de kou. Het isoleert ook tegen geluid. Er komt minder herrie van straat binnen. En, niet te vergeten, groene plantjes en bloemen langs de muren en op het dak zien er een stuk vrolijker uit dan grijs beton en grauwe daken.

Kringlooplandbouw in de stad

Zelfs op je eigen balkon of dakterras kun je compost maken. Om te gebruiken voor je plantenbakken of als cadeau voor iemand met een tuin. Je zult versteld staan van de hoeveelheid groenafval die je in je compostbak kwijt kunt! Zelf compost maken? Lees snel verder →

WonderWelWeet je

Een regenworm die zich een weg baant door de grond kan stenen verplaatsen die wel zes keer zwaarder zijn dan hijzelf.